

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének 2/2011. (VII. 20.) számú ajánlása a felülvizsgált nagykockázat-vállalási szabályozás értelmezéséről

A 2009/111/EK irányelv jelentősen módosította a 2006/48/EK irányelv (CRD) nagykockázat-vállalási szabályait is.

Ezen új előírások a magyar szabályozásba is átültetésre kerültek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 79-81.§-ai, a 2. számú melléklet III. Egyéb meghatározások 20. pontja (ügycsoport fogalma), valamint a befektetési vállalkozásokról és az árutózsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bszt.) 101. §-a módosításával, továbbá a kereskedési könyvben nyilvántartott pozíciók, kockázatvállalások, a devizaárfolyam kockázat és nagykockázatok fedezetéhez szükséges tőkekövetelmény megállapításának szabályairól és a kereskedési könyv vezetésének részletes szabályairól szóló 244/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kkr.) 37/A-37/C. §-okkal történő kiegészítésével.

Az Európai Bankfelügyelet Bizottsága (CEBS) az új nagykockázat-vállalási keretrendszer egységes értelmezése érdekében két ajánlást is kidolgozott annak három lényeges elemével – az ügycsoportok értelmezése, a mögöttes kitétségek kezelése, valamint egyes rövid távú kitétségek nagykockázat-vállalási limitekbe történő beszámítása alóli mentesítése – kapcsolatban¹. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: Felügyelet) jelen ajánlásának kiadása ezek hazai átvételét célozza, az alábbi kitételekkel.

- Nem teljes körűen került implementálásra a 2009. december 11-i CEBS ajánlás első része (Part I. Connected clients), tekintettel arra, hogy a hazai szabályozásba nem épült be a CRD által biztosított azon lehetőség, amely a számviteli szabályozásban tételesen felsorolt, irányítási kapcsolatokat lefedő eseteken túlmenően, a meghatározó befolyáshoz hasonló kapcsolatokat is figyelembe vehetővé tenné az ügycsoport fennállásának értékeléskor². Így a „hasonló kapcsolat” értelmezéséhez kapcsolódó pontok a magyar gyakorlat szempontjából nem tekinthetők relevánsnak.

¹ Guidelines on the implementation of the revised large exposures regime – CEBS, 11 December 2009, Implementation guideline on Article 106(2)(c) and (d) of Directive 2006/48/EC recast – CEBS, 28 July 2010.

² A Felügyelet ugyanakkor a 2006/48/EK irányelv 4. cikk (9) pontjában meghatározott „control” fogalom megfelelő implementálása érdekében jogszabály módosítást kezdeményez a Nemzetgazdasági Minisztériumnál, a CEBS 2009. december 11-én kiadott, a felülvizsgált nagykockázat vállalási rendszerről megjelentetett iránymutatásait is figyelembe véve. A CEBS ajánlás 30. pontjában felsorolt, a számviteli szabályozásban definiált irányítási kapcsolatokhoz hasonló egyéb eseteket értelmező összefonódások ugyanis a Felügyelet véleménye szerint gyakorlatilag lefedik a Hpt., az összevont felügyelettel kapcsolatban definiált ellenőrző befolyás fogalmát. Így „az egyéb hasonló kapcsolat” közvetlen átültetése helyett (amely javaslattal kapcsolatban több aggály is felmerült) azt a megoldást javasoljuk, hogy az ügycsoport fogalma az ellenőrző befolyás fogalmára való hivatkozással kerüljön kiegészítésre. A jogszabály módosítást követően a Felügyelet megvizsgálja, hogy szükséges-e az egyéb módon megvalósuló irányítási kapcsolat további értelmezése az ajánlásban.

- A Hpt. 79.§ (6) bekezdése, illetőleg a Kkr. 37/A. § (6) bekezdése az értékpapírosítási pozíciók, a kollektív befektetési értékpapírban fennálló kitettségek, valamint egyéb tétel kitettségi osztályba tartozó kitettségek esetében megköveteli, hogy az intézmények az ügyfélcsoport meghatározásakor az ügyletet, az annak alapjául szolgáló eszközöket, vagy mindkettőt értékeljék. A háttérül szolgáló CEBS ajánlás II. része (Part II. Treatment of exposures to schemes with underlying assets according to Article 106(3) of Directive 2006/48/EC) az adott jogszabályhely értelmezéséhez részletes szabályokat határoz meg. A Felügyelet az ajánlás 18. pontjában lehetővé tett mérlegelés (felkészülés erőforrás és időigénye) alapján a CEBS ajánlás II. részét egyelőre nem implementálja, hanem azt a későbbiekben teszi meg, megfelelő felkészülési időt biztosítva a felügyelt intézmények számára.
- Nem kerültek továbbá átvételre a 2010. július 28-i CEBS ajánlás azon rendelkezései, amelyek a 2006/48/EC irányelv 106(2) (d) pontjában hivatkozott mentesítésnek a befektetési vállalkozásokra való kiterjesztésével függnek össze, tekintettel arra, hogy a hazai szabályozás ezt nem teszi lehetővé.

A Felügyelet által megfogalmazott elvárások tekintetében a háttérül szolgáló CEBS ajánlások több gyakorlati példát, ábrát is tartalmaznak, melyek megismétlését jelen ajánlás nem tartalmazza. Az egyes pontoknál azonban feltüntetésre kerültek a kapcsolódások, amelyek az értelmezéshez további segítséget nyújthatnak.

Az ajánlás III. pontjában megfogalmazásra került egy olyan, az új nagykockázat-vállalási szabályozásra vonatkozó értelmezési kérdéssel kapcsolatos felügyeleti álláspont is, amely a CEBS ajánlás implementálásához közvetlenül nem kapcsolódik, de egy, a gyakorlatban felmerült problémára adott választ jeleníti meg.

Az ajánlás címzettjei az új törvényszabályozás által közvetlenül érintett hitelintézetek, a hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozások, valamint a befektetési vállalkozások (a továbbiakban: intézmény).

I.

Az ügyfélcsoport fennállásának meghatározása

Általános elvárások

1. Az intézmény a folytatott tevékenységének jellegével, összetettségeivel és sajátosságaival összhangban álló rendszerekkel és eljárásokkal rendelkezik az ügyfélcsoport fennállásának vizsgálatára és megállapítására (arányosság elvárása).
2. Ennek keretében a Felügyelet az intézmény (egyedi vagy összevont alapon számított) szavatoló tőkéjének 2%-át meghaladó kitettségeknél a jelen fejezetben részletesen is kifejtett, fokozott körültekintést vár el az ügyfélcsoport fennállásának vizsgálatakor.

3. A kitettség értéket e célra az intézmény a nagykockázat-vállalásra vonatkozó jogszabályi előírások - a nagykockázati limitek számítása során megengedett, illetőleg megkövetelt módosító tényezők - figyelembe vételével határozza meg, amely eltérhet a tőkekövetelmény számítás során alkalmazott kitettség értéktől.
4. A Felügyelet fontosnak tartja, hogy a 2. pontban meghatározott, a szavatoló tőke 2%-át meghaladó kitettségek esetében elvárt fokozott körültekintéssel történő ügyfélcsoport figyelésre vonatkozóan az intézmény eljárásai, belső szabályozásai oly módon kerüljenek kialakításra, hogy azáltal biztosított legyen a rendszeres időközönként, minimum a minősítéssel egyidejűleg történő, illetőleg rendkívüli egyedi események bekövetkezésekor történő felülvizsgálat.
5. A fokozott körültekintéssel végzett ügyfélcsoport vizsgálat és megállapítás egyedi, kvalitatív, nem kizárólag előre paraméterezhető információkon alapuló mérlegelést feltételez, melybe célszerűen bevonásra kerülnek az intézmény azon alkalmazottai is, akik az adott kitettség vállalásában, illetőleg kezelésében részt vettek/vesznek. Erre azért van szükség, mert a gazdasági függőség megállapítására vonatkozó háttér információk sok esetben csak rajtuk keresztül érhetők el.
6. A fokozott körültekintéssel végzett ügyfélcsoport vizsgálat és megállapítás érdekében a Felügyelet külön adatgyűjtést nem vár el, az intézmény rendelkezésére álló, illetőleg előfizetéses formában vagy nyilvánosan elérhető, hitelesnek tekinthető (például az intézmény saját adatgyűjtései, cégnyilvántartás adatai) információk figyelembe vételét azonban szükségesnek tartja.
7. A Felügyelet a 2. pontba sorolható, a szavatoló tőke 2%-át meghaladó kitettségek vonatkozásában elvárja, hogy kérésére az intézmény képes legyen az ügyfélcsoport vizsgálat és megállapítás eredményének oly módon történő bemutatására, hogy abból megállapítható legyen: a kitettséggel összefüggésben milyen ügyfélcsoportok beazonosítására került sor és milyen tényezők figyelembe vételével.
8. Mivel az ügyfélcsoport fennállásának megítélése sok esetben objektív szempontok alapján nem mérhető, illetőleg kvalitatív információkon alapul, a Felügyelet az ellenőrzései során tekintettel van arra, hogy különböző intézményeknél ugyanazon ügyfélcsoportba nem feltétlenül ugyanazon vállalkozások, illetve személyek kerülnek besorolásra.
9. Amennyiben az ügyfél több ügyfélcsoportba is tartozik, akkor a vele szemben fennálló kitettséget valamennyi ügyfélcsoportnál figyelembe szükséges venni. Prudenciális szempontból a Felügyelet nem tartja jó gyakorlatnak a kitettség megosztását az egyes ügyfélcsoportok között.
10. Mivel az ügyfélcsoport fennállásának megállapítása a hitelbírálati és monitoring folyamat szerves része, a Felügyelet azt ajánlja, hogy az intézmény ne csak a szavatoló tőke 2%-át meghaladó, fokozott körültekintéssel kezelendő kitettségei esetében, hanem az arányosság szempontjára tekintettel, egyszerűsített eljárásokkal valamennyi kitettsége tekintetében vizsgálja az esetleges összefonódásokat. Ennek során a Felügyelet figyelembe veszi, hogy az adatvédelmi szempontok és a hitelezési folyamat jellegzetessége miatt a lakossági ügyfélkörben a kapcsolódások vizsgálata erősen korlátozott, továbbá, hogy bizonyos szint alatti kitettségek esetében a részletes vizsgálat költségei aránytalanul magasak lehetnek.

Az ügyfélcsoport fogalmának értelmezése

11. . A Felügyelet javasolja, hogy ügyfélcsoport fennállásának vizsgálatánál az intézmény elsőként az irányítási kapcsolat fennállását, a Hpt. 2. számú melléklet III. Egyéb meghatározások 20. a) pontjában meghatározottak (ellenőrzés meghatározó befolyás gyakorlásán keresztül) teljesülését értékelje³.
12. Az ügyfélcsoport vizsgálat következő lépése a gazdasági függőség, a Hpt. 2. számú melléklet III. Egyéb meghatározások 20. b) pontjában meghatározottak lehetséges fennállásának vizsgálata.
13. A gazdasági függőség értékelése független a koncentrációs kockázatok (földrajzi és iparági koncentráció) 2. pillér keretében történő kezelésétől, illetőleg az ügyfél menedzsmentjének és hitelminősítésének értékelésétől
14. Gazdasági függőség abban az esetben valósul meg, ha két személy olyan kétoldalú üzleti kapcsolatban áll egymással, amely a kockázatok áttérjedésének veszélyét hordozza, vagyis amennyiben az egyik személynél pénzügyi - különösen finanszírozási vagy visszafizetési - problémák merülnek fel, valószínűsíthető, hogy a másik is finanszírozási vagy visszafizetési nehézségekkel kénytelen számolni. A gazdasági függőség lehet kölcsönös vagy egyirányú, de az intézmény annak fennállását mindig az ügylet szempontjából (a kitettséget, kockázatvállalást tekintve a kapcsolat releváns-e) értékeli.
15. Gazdasági függőség állhat fenn a Hpt. 2. számú melléklet III. Egyéb meghatározások 20. b) pontjában felsoroltakon túlmenően különösen az alábbi esetekben is, melyek vizsgálatát a Felügyelet a 16-22. pontokban foglaltak szem előtt tartásával várja el az intézményektől:
  - két természetes vagy jogi személy között, ha finanszírozásuk ugyanazon forrásnyújtótól származik,
  - két természetes vagy jogi személy között, ha az egyik a másik számára részleges vagy teljes körű hitelkockázati fedezetet nyújtott, vagy más módon vállalt felelősséget, és ha a nyújtott fedezet, vagy felelősségvállalás olyan nagyságrendet képvisel, hogy annak a nagykockázati kitettséget számító hitelintézet általi esetleges érvényesítése veszélyeztetné a hitelkockázati fedezetet nyújtó, felelősséget vállaló szolvenciáját,
  - valamely lakó-, vagy kereskedelmi ingatlan tulajdonosa és azon bérlője között, amely a bérleti díjak nagy részét fizeti,
  - egy olyan vállalkozás és partnere esetében, amely előállított termékeinek jelentős részét ennek az egy partnernek szállítja vagy szolgáltatásainak nagy részét ennek az egy partnernek nyújtja,
  - valamely természetes vagy jogi személy és üzleti partnere között, ha vevőállománya vagy kötelezettségei meghatározó része ezzel a partnerrel szemben áll fenn,

---

³ A Bszt. 4. § (2) bekezdés 68. pontja alapján a befektetési vállalkozások is a Hpt. ügyfélcsoport fogalmát kell alkalmazni.

- valamely terméket előállító személy és a termékeit forgalmazó azon kereskedő között, amelytől az előbbi tevékenysége jelentős mértékben függ, és amely kereskedőnek a helyettesítése időt venne igénybe,
- azon természetes vagy jogi személyek között, amelyeknek az ügyfélköre azonos és kevés tagból áll, továbbá ha korlátozott az új ügyfelek bevonásának lehetősége,
- ha az intézmény tudomására jut, hogy természetes vagy jogi személyeket más intézmény egy ügyfélcsoporthoz tartozónak minősített,
- lakossági hitelek esetében:
  - az adós és az adóstárs között,
  - az adós és házastársa, illetőleg az adós és élettárs között, ha jogszabályi rendelkezés vagy szerződés alapján közösen felelnek valamely olyan kötelezettség teljesítéséért, amely mindkettőjük számára jelentős mértékűnek minősül,
  - az adós és a hitelkockázati fedezetet nyújtó között abban az esetben, ha a nyújtott fedezet olyan nagyságrendet képvisel, hogy annak hitelintézet általi esetleges érvényesítése veszélyeztetné a hitelkockázati fedezetet nyújtó kötelezettségeinek teljesítését.

16. Közös finanszírozási forrástól való függés abban az esetben valósul meg, ha két vagy több személy részére ugyanazon finanszírozó biztosítja a forrásokat (például tőkejellegű, nem visszafizetendő forrásbiztosítás, illetőleg hiteljellegű csoportfinanszírozás révén), vagy azok többségét, és amely helyettesítése, pótlása nehézségekbe ütközne, vagy jelentős költségekkel járna⁴.

17. Nem minősülnek közös finanszírozási forrástól való függésnek az alábbiak:

- a finanszírozó személye csak a földrajzi elhelyezkedés miatt ugyanaz, és az esetleges helyettesítés normál piaci körülmények között nem ütközne akadályokba (például két személy ugyanazon hitelintézet ügyfele),
- a finanszírozó személye csak azért azonos, mert az érintett személyek hitelképességének megítélése miatt más forrás nem áll rendelkezésére.

18. A közös finanszírozási forrástól való függés megítélése független a finanszírozást nyújtó intézmény típusától (befektetési vállalkozás, hitelintézet, másik, a pénzügyi közvetítőrendszerbe nem tartozó intézmény, stb.), valamint annak formájától (közvetlen befektetés, hitelnnyújtás, ugyanazon hitelkockázati fedezet rendelkezésre bocsátása, stb.).

19. Nem kell egy ügyfélcsoportnak tekinteni az üzletszerűen garanciát vagy készfizető kezességet vállaló pénzügyi intézményeket a garanciájukkal vagy készfizető kezességükkel biztosított személyekkel.

20. Garanciavállalással vagy készfizető kezességvállalással üzletszerűen foglalkozó pénzügyi intézmények esetében a garanciavállalás vagy készfizető kezességvállalás révén keletkező közvetett kitéettséget csak akkor kell a nagykockázat-vállalási limitek számítása során figyelembe venni, ha a fedezet kockázatomérséklő hatását a hitelintézet a tőkekövetelmény számítás során is figyelembe veszi.

---

⁴ Részletes példák a 2009. december 11-i CEBS ajánlás 46.-49. pontjaiban

21. Gazdasági függőség fennállásának megítélésénél az intézmény célszerűen azt is mérlegeli, hogy van-e olyan körülmény, amely lehetővé teszi a kockázatok áttérjedésének kivédését (például más üzleti partner, vagy új finanszírozási forrás bevonása révén), vagy a lehetséges veszteségek kompenzációját (például költségek csökkentése révén).
22. Ügyfélcsoport fennállására vonatkozó végső döntését az intézmény a fenti szempontok együttes mérlegelése alapján hozza meg. Tehát, ha az intézmény olyan tényezőt azonosít, amely képes jelentős mértékben csökkenteni, vagy megszüntetni a 15. pontban megjelölt esetekben fennálló kockázatok áttérjedésének veszélyét, vagy kompenzálja azt, eltekinthet az ügyfélcsoporttá történő minősítéstől.
23. Két, irányítási kapcsolat vagy gazdasági függőség fennállása miatt azonosított ügyfélcsoport csak abban az esetben tekintendő együttesen újabb ügyfélcsoportnak, ha a csoportok egésze esetében áll fenn a kockázatok áttérjedésének veszélye. Tehát, ha a két érintett ügyfélcsoportnak csak egy-egy tagja között azonosítható irányítási kapcsolat vagy gazdasági függőség, még nem feltétlenül indokolt a két ügyfélcsoport harmadik ügyfélcsoportként történő kezelése. Ebben az esetben elégséges csak az érintett tagok külön ügyfélcsoportként történő azonosítása⁵.

II.

Egyes rövid távú kitétségek mentesítése

Az ügyfél tevékenységének eredményeként keletkezett kitétségek

24. A Hpt. 79. § (4) bekezdés cd) pontja, valamint a Kkr. 37/A. § (5) bekezdés cd) pontja szerint csak olyan kitétség kerülhet mentesítésre a kitétség értékbe történő beszámítás alól, amelyre együttesen áll fenn a 25-31. pontokban részletesen kifejtett alábbi három feltétel:
- a kitétség bizonyos típusú szolgáltatások nyújtásához kapcsolódik,
  - a kitétség, az intézménytől függetlenül, az ügyfél tevékenységének eredményeként keletkezett,
  - az intézmény a kitétség miatti limittúllépést a következő munkanap végéig rendezi.
25. A Hpt. 79. § (4) bekezdés cd) pontja, valamint a Kkr. 37/A. § (5) bekezdés cd) pontja szerint csak olyan kitétség kerülhet mentesítésre a kitétség értékbe történő beszámítás alól, amely az alábbi szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban keletkezett:
- a Hpt. 3. § (1) bekezdés d) pontja szerinti pénzforgalmi szolgáltatás nyújtása, valamint a Hpt. 3. § (2) bekezdés b) pontja szerinti fizetési rendszer működtetése keretében folytatott fizetési műveletek feldolgozása, elszámolása vagy teljesítése bármely devizában és levelező banki szolgáltatás,

---

⁵ Részletes példa a 2009. december 11-i CEBS ajánlás 53. pontjában

- a Bszt. 5. § (1) bekezdés h) pontja szerinti multilaterális kereskedési rendszer működtetése, az 5. § (2) bekezdés b) pontja szerinti letétkezelés, továbbá a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 5.§ (1) bekezdés 70. pontja szerinti klíring keretében folytatott tőkepiaci ügylethez kapcsolódó klíring, teljesítés és letétkezelés.
26. A kitettségeknek a kitettség értékbe történő beszámítása alóli mentesítése független az ügyfél besorolásától, jellegétől (természetes személy, vagy vállalkozás, az elszámolás folyamatának szereplője, vagy sem, stb.)
27. A kitettségeknek a kitettség értékbe történő beszámítása alóli mentesítése független annak devizanemétől.
28. A Hpt. 79. § (4) bekezdés cd) pontja, valamint a Kkr. 37/A. § (5) bekezdés cd) pontja szerint a kitettség értékbe történő beszámítás alól csak olyan kitettség mentesülhet, amely az ügyfél direkt (saját kezdeményezésére történt) vagy indirekt (például az igénybevett közvetítő, vagy más szerződéses partner, beleértve a könyvvizsgálót is igénybevételeivel összefüggő fizetések) tevékenységének eredményeként keletkezett. A saját számlás kereskedés keretében keletkezett, a többi mentesítési feltételnek megfelelő kitettséget a kitettség érték meghatározásánál minden esetben figyelembe kell venni.
29. A Hpt. 79. § (4) bekezdés cd) pontja, valamint a Kkr. 37/A. § (5) bekezdés cd) pontja szerint a kitettség értékbe történő beszámítástól való eltekintésre az alábbi esetekben van lehetőség:
- a) olyan kitettség, amely az ügylet forrásának késedelmes rendelkezésre bocsátásból ered,
  - b) a kitettség nem várt pénzbeáramlás eredményeként keletkezett, vagy olyan várt pénz be- vagy kiáramlás eredményeként, hogy a kitettséget technikai akadályok vagy külső körülmények (időzítés, piaci gyakorlat) miatt az intézmény a nap végéig már nem tudja csökkenteni (például váratlan megbízás, vagy pótlólagos fedezeti követelmény miatti limittúllépés),
  - c) a 25. pontban megjelölt szolgáltatások vagy az ügyfél részére nyújtott egyéb pénzügyi tranzakciók (például szabályozott piacon történő kereskedéshez szükséges készpénz fedezet, befektetési hitel nyújtása) keretében adott vagy kapott készpénz fedezet,
  - d) a kitettség ugyanazon a napon az intézmény kitettségeinek további diverzifikálása eredményeként keletkezett. Ilyen alapon történő mentesítésre abban az esetben kerülhet sor, amikor a kitettség kizárólag annak eredményeként keletkezett, hogy az a)-b) pont szerinti kitettség egy részét az intézmény egy vagy több más intézménynél helyezte el, vagy arra fordított repo ügyletet kötött, de technikai akadályok vagy külső körülmények (időzítés, piaci gyakorlat) miatt a tranzakcióval kitettségeit a nap végéig már nem tudta a nagykockázat-vállalási limit alá csökkenteni. További feltétel, hogy a partner hitelintézet elismert külső hitelminősítő által minősítve legyen, és a hitelminősítési besorolása a hitelezési kockázat kezeléséről és tőkekövetelményéről szóló 196/2007. (VII.30.) számú Korm. rendeletben a sztenderd módszerre vonatkozóan meghatározottak szerinti legalább 3-as, vagy annál jobb legyen.

30. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény a mentesített kitétségek miatti limittúllépést a következő munkanapon belül minél hamarabb, de legkésőbb a nap végéig rendezze.
31. Mivel a mentesítés alapját nem az ügyfél nap végi számlaegyenlege jelenti, hanem a túllépés alapjául szolgáló cselekmény megítélése, a következő napon tapasztalt limittúllépést nem lehet automatikusan értékelni, hanem egyedileg kell mérlegelni. A következő nap végéig történő rendezési kötelezettség azt jelenti, hogy a jogszabályi limitet ugyanazon ügyletek kapcsán nem lehet túllépni. Ez azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy például ugyanazon loro számlához kapcsolódó hitelkeret ismételt igénybe vétele esetén bizonyos ügyletek újra mentesüljenek a nagykockázat-vállalási limitekbe való beszámítási kötelezettség alól.

Pénzforgalmi szolgáltatóval szemben fennálló kitétségek

32. A Hpt. 79. § (4) bekezdés ce) pontja szerint csak olyan kitétség kerülhet mentesítésre a kitétség értékbe történő beszámítás alól, amelyre együttesen áll fenn a 33-37. pontokban részletesen kifejtett, alábbi három feltétel:
- a kitétség bizonyos típusú szolgáltatások nyújtásához kapcsolódik,
  - a kitétség bizonyos szolgáltatásnyújtókkal szemben áll fenn,
  - az intézmény a kitétség miatti limittúllépést az adott munkanap végéig rendezzi.
33. A kitétségnek a kitétség értékbe történő beszámítása alóli mentesítése független annak devizanemétől.
34. A Hpt. 79. § (4) bekezdés ce) pontja szerint csak olyan kitétség kerülhet mentesítésre a kitétség értékbe történő beszámítás alól, amely a Hpt. 3. § (1) bekezdés d) pontja szerinti pénzforgalmi szolgáltatás nyújtása, valamint a Hpt. 3. § (2) bekezdés b) pontja szerinti fizetési rendszer működtetése keretében folytatott fizetési műveletek feldolgozása, elszámolása vagy teljesítése bármely devizában és levelező banki szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban keletkezett.
35. A kitétségnek a kitétség értékbe történő beszámítása alóli mentesítése független a kitétség eredetétől (vásárlással összefüggő fizetés, számlák közötti készpénz átutalás, értékpapír ügyletek eredményeként keletkező készpénzmozgás, stb.) és a fizetés módjától (készpénz átutalás, csekk klíring, stb.).
36. A Hpt. 79. § (4) bekezdés ce) pontja szerint a kitétség értékbe történő beszámítás alól csak olyan kitétség mentesülhet, amely a szervezeti formától, és a tevékenységnek az összes tevékenységhez viszonyított arányától függetlenül a Hpt. 3. § (1) bekezdés d) pontja szerinti pénzforgalmi szolgáltatás nyújtására, valamint a Hpt. 3. § (2) bekezdés b) pontja szerinti fizetési rendszer működtetésre jogosult szolgáltatóval (például nostro számla vezető hitelintézettel, elszámoló házzal) szemben keletkezett.
37. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény a mentesített kitétségek miatti limittúllépést az adott munkanapon belül minél hamarabb, de legkésőbb a nap végéig rendezze. A nap végéig történő rendezési kötelezettség azt jelenti, hogy a jogszabályi limitet ugyanazon ügyletek kapcsán nem lehet túllépni. Ez azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy például ugyanazon loro számlához kapcsolódó hitelkeret ismételt igénybe vétele esetén

bizonyos ügyletek újra mentesüljenek a nagykockázat-vállalási limitekbe való beszámítási kötelezettség alól.

Általános elvárások

38. Amennyiben a kitettség nem felel meg a jelen ajánlás 24.-37. pontjában meghatározott feltételeknek, a nagykockázat vállalásánál a kitettség értékének meghatározásakor figyelembe kell venni.
39. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény megfelelő eljárásokkal és ellenőrzési mechanizmusokkal rendelkezzen a Hpt. 79.§ (4) bekezdés cd) és ce) pontjában, valamint a Kkr. 37/A. § (5) bekezdés cd) meghatározott követelményeknek való megfelelés biztosítására.

III.

A Hpt. 79. §-ához kapcsolódó értelmezés

40. Nem kell a nagykockázat-vállalás szempontjából figyelembe venni a bankközi kitettségek azon részét, amelyeket az intézmények írásos megállapodás alapján óvadékként helyeztek el valamely hitelintézetnél addig a mértékéig, ameddig az adott intézménnyel szemben az adott szerződés keretei között kötelezettségük áll fenn. Tipikus esete ennek, amikor a szövetkezeti hitelintézetek a devizaalapú hitelezéshez óvadékat helyeztek el valamely kereskedelmi banknál. A Felügyelet a fentiek alapján figyelembe nem vett kitettségek szerződéses háttérét ellenőrizheti.

IV.

Záró rendelkezések

41. Az ajánlás a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. (Psztv.) törvény 21. § c) pontja szerint kiadott jogi eszköz, amely ismerteti a Felügyelet jogalkalmazási gyakorlatának alapjait.
42. Az ajánlás az intézményekre nézve kötelező erővel nem rendelkezik, de az annak való megfelelést a Felügyelet a jogszabályi előírások betartásának ellenőrzése keretében értékeli.
43. A Felügyelet felhívja a figyelmet arra, hogy az intézmény az ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben az intézmény jogosult feltüntetni, hogy a szabályzatában foglaltak megfelelnek a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnöke által kiadott vonatkozó ajánlásnak.

Jogszályi háttér

I. Az ügyfélcsoport meghatározásához kapcsolódó jogszály helyek

Hpt. 2. számú melléklet III. Egyéb meghatározások

20. *Ügyfélcsoport (kapcsolatban álló ügyfelek csoportja)*: két vagy több ügyfél, akikkel szemben a hitelintézet (vagy azon vállalkozás, amelyre az összevont alapú felügyelet kiterjed) kockázatot vállalt és ez egyetlen kockázatnak minősül, mert

a) az egyik ügyfél közvetve vagy közvetlenül az Szm. 3. § (2) bekezdésének 1. pontja szerinti meghatározó befolyást gyakorol a csoport másik tagja felett,

b) az ügyfelek olyan kapcsolatban állnak egymással, hogy ha az egyiknél pénzügyi - különösen finanszírozási vagy visszafizetési - problémák merülnek fel, valószínűsíthető, hogy a másik is finanszírozási vagy visszafizetési nehézségekkel kénytelen számolni; ilyen kapcsolatnak számít különösen a

1. kezesség, készfizető kezesség, garanciák és egyéb biztosíték,

2. jogszályon vagy szerződésen alapuló korlátlan és egyetemleges felelősség,

3. közvetlen kereskedelmi függőség, amelyet rövid távon nem lehet megszüntetni, illetőleg más üzleti kapcsolattal helyettesíteni,

4. közeli hozzátartozói viszony közös háztartásban élő hozzátartozók esetén.

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Szm.) 3. § (2) bekezdésének 1. pontja

(2) E törvény alkalmazásában

1. *anyavállalat*: az a vállalkozó, amely egy másik vállalkozónál (a továbbiakban: leányvállalat) közvetlenül vagy leányvállalatán keresztül közvetetten meghatározó befolyást képes gyakorolni, mert az alábbi feltételek közül legalább egyvel rendelkezik:

a) a tulajdonosok (a részvényesek) szavazatának többségével (50 százalékot meghaladóval) tulajdoni hányada alapján egyedül rendelkezik, vagy

b) más tulajdonosokkal (részvényesekkel) kötött megállapodás alapján a szavazatok többségét egyedül birtokolja, vagy

c) a társaság tulajdonosaként (részvényeseként) jogosult arra, hogy a vezető tisztségviselők vagy a felügyelő bizottság tagjai többségét megválassza vagy visszahívja, vagy

d) a tulajdonosokkal (a részvényesekkel) kötött szerződés (vagy a létesítő okirat rendelkezése) alapján - függetlenül a tulajdoni hányadtól, a szavazati aránytól, a megválasztási és visszahívási jogtól - döntő irányítást, ellenőrzést gyakorol;

II. A rövid távú kitétségek mentesítéséhez kapcsolódó jogszály helyek

Hpt.: Nagykokkázat vállalásának korlátozása

79. § (4) *A nagykokkázat vállalásánál a kitétség értékének meghatározásakor a következőket kell figyelembe venni:*

a) a hitelezési kockázat tőkekövetelményének sztenderd módszere szerint meghatározott kitettség érték azzal, hogy a mérlegen kívüli kötelezettségvállalás esetén a külön jogszabályban meghatározott ügyletkockázati súlyok nem kerülnek alkalmazásra,

b) származtatott ügylet esetén a hitelintézet partnerkockázatának kezeléséről szóló külön jogszabályban meghatározott módszerek valamelyike szerinti számított érték,

c) *nem kell a számításokba bevonni*

ca) mindazon tételt, amelyet a szavatoló tőke kiszámítása során a prudenciális előírások túllépése miatt a hitelintézet a szavatoló tőkéjéből levont,

cb) a fizetést követő két munkanapot meg nem haladóan fennálló valuta-, illetve devizaügyletből származó követelést,

cc) az értékpapír-adásvételi ügylet esetében a fizetést vagy az értékpapír leszállítását követő öt munkanapot meg nem haladóan fennálló követelést,

cd) *az ügyfél részére nyújtott pénzforgalmi szolgáltatásból - ideértve a fizetési, értékpapír-elszámolási és klíring szolgáltatás végrehajtását is bármilyen valutában, devizában, vagy pénzügyi eszközzel kapcsolatos elszámolási, klíring és letéti szolgáltatást is - származó követelést a következő munkanapig, vagy*

ce) *a pénzforgalmi szolgáltatásból - ideértve a fizetési, klíring és értékpapír-elszámolási szolgáltatás végrehajtását is bármilyen valutában, devizában - származó pénzforgalmi szolgáltatással szemben fennálló napon belüli kitettséget.*

Kkr.: Nagykokázat vállalás

37/A. § (5) *A befektetési vállalkozás a kitettség értékének meghatározásakor a következők szerint jár el:*

a) a kitettség értékét a befektetési vállalkozás hitelkockázatáról szóló jogszabály alapján a sztenderd módszer alkalmazásával határozza meg azzal, hogy a mérlegen kívüli tétel esetén az ügyletkockázati súlyokat nem kell alkalmazni,

b) származtatott ügylet kitettség értékét a befektetési vállalkozás hitelkockázatáról szóló jogszabály alapján a partner hitelkockázat fejezetben meghatározott módszerek valamelyike szerint határozza meg,

c) *a kitettség értékének meghatározásakor nem kell figyelembe venni*

ca) azt a kitettséget, amelyet a befektetési vállalkozás a szavatoló tőke kiszámítása során a prudenciális előírások túllépése miatt a szavatoló tőkéjéből levont,

cb) a fizetést követő két munkanapot meg nem haladóan fennálló valuta-, illetve devizaügyletből származó követelést,

cc) az értékpapír-adásvételi ügylet esetében a fizetést vagy az értékpapír leszállítását követő öt munkanapot meg nem haladóan fennálló követelést,

cd) *az ügyfél részére nyújtott fizetési, értékpapírelszámolási és klíring szolgáltatás végrehajtásából, bármilyen valutában, devizában vagy pénzügyi eszközzel kapcsolatos elszámolási, klíring és letéti szolgáltatásból származó követelést a következő munkanapig,*

(6) A befektetési vállalkozás az ügyfélcsoport meghatározásakor az

a) értékpapírosítási pozícióba,

b) kollektív befektetési értékpapírban fennálló kitettségbe, vagy

c) egyéb tételbe

tartozó kitettségi osztály esetében az ügyletet, az annak alapjául szolgáló eszközöket, vagy mindkettőt az ügylet gazdasági tartalma és az ügylet szerkezetéből eredő kockázatok felmérésével értékeli.

(7) Ha a befektetési vállalkozás ügyfelei tulajdonosi struktúrájának vagy szervezeti változásának következtében lépi túl a (3) és (4) bekezdésben meghatározott korlátozást, a Felügyelet a befektetési vállalkozás kérelmére - meghatározott feltételek előírásával - legfeljebb egy éves időtartamra felmentést adhat a túllépés összegének a szavatoló tőkéből történő levonása alól.

(8) A nagykokázat vállalásra vonatkozó rendelkezések tekintetében a garancia magába foglalja a készfizető kezességét, valamint a hitelkockázat mérsékléseként figyelembe vehető hitelderivatívákat is a hitelkockázati eseményhez kapcsolt értékpapírok kivételével.